

บทความ: การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยใน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาล ร้อยเอ็ด The development of waste management model of Suanphayom hospital, Roi – ET hospital.

กาญจนา โทหา

โรงพยาบาลร้อยเอ็ด

การอ้างอิง: กาญจนา โทหา. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาลร้อยเอ็ด
The development of waste management model of Suanphayom hospital, Roi – ET hospital. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 24 (ฉบับที่
2).

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาขยะมูลฝอย วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
ต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาลร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ เจ้าหน้าที่
จำนวน 50 คนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบ
สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทักษะ พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการและการคัดแยกขยะมูล
ฝอย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ ไคสแควร์ (Chi-Square) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับ
การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 88.0 และระดับปานกลาง ร้อยละ 8.0 ทักษะเรื่องการ
จัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ระดับปานกลาง ร้อยละ 94.0, 6.0 ตามลำดับ พฤติกรรมในการปฏิบัติตัว
ในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ระดับสูง ร้อยละ 76.0, 24.0 ตามลำดับ จากการ
รวบรวมข้อมูลในแบบสอบถามพบว่า อายุ เพศ สถานะภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง รายได้
ความรู้ ทักษะ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนการพัฒนา
รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหา พบว่า ประสพปัญหาเกี่ยวกับการ
จัดการขยะที่ยังไม่เป็นระบบ 2) ศึกษาแบบการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยตามแนวพระราชดำริ เช่น
การเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการขยะโดยการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร รมรณรงค์สร้างจิตสำนึกตาม
แนวคิด 3Rs-พระราชดำริ โดยการลดปริมาณขยะ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่
(Recycle) พัฒนาศักยภาพบุคลากรโดยส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือน ทำน้ำหมักชีวภาพ ส่งผลทำให้ปริมาณขยะ
หลังการดำเนินการลดลง ร้อยละ 20.35

คำสำคัญ: การพัฒนา รูปแบบ การจัดการขยะมูลฝอย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนเมืองใหญ่ๆ ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาหลายด้าน ปัญหาขยะมูลฝอยก็เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ยังต้องการการแก้ไข และเป็นปัญหาที่มีผลกระทบอย่างมากทั้งต่อสภาพภูมิทัศน์ของบ้านเมืองและต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การจัดการมูลฝอยยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศทั้งในชุมชนและท้องถิ่นทุกระดับเนื่องจากปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้นทุกปีอันเป็นผลพวงมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนภาคธุรกิจต่างๆ และการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหารือร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559 - 2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 - 2564 ซึ่ง เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) ซึ่งวางอยู่บนแนวคิด 3Rs-ประชารัฐคือ การส่งเสริมการจัดการขยะที่ต้นทางซึ่งเป็นการจัดการที่ยั่งยืน คือ การลดปริมาณ ขยะจากแหล่งต้นทาง (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือตามหลักการ สามอาร์ (3Rs)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาลร้อยเอ็ด ซึ่งในการทำวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ ระบบการจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก ที่จะสามารถทำการวางแผนการจัดการที่ดีตั้งแต่ต้น ประกอบกับในปัจจุบัน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม ประสบปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลและการจัดการขยะที่ยังไม่เป็นระบบมากนัก โดยภาระการจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มงานเวชกรรมสังคมซึ่งต้องรับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมภายในโรงพยาบาลโดยที่เจ้าหน้าที่บุคลากรที่ทำกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงพยาบาลไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะเท่าที่ควร จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาลร้อยเอ็ด เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษานำมาใช้ประโยชน์พัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาลร้อยเอ็ด ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและก่อให้เกิดประสิทธิภาพที่เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการและคัดแยกขยะมูลฝอย
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวน

พยอม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งอธิบายด้วยบริบท สภาพปัญหา การพัฒนารูปแบบการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีทดสอบความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม ซึ่งเป็นตัวแทนของบุคลากร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) เครื่องมือเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสำรวจประเภทและปริมาณขยะ 2) แบบสอบถามความรู้ ทักษะ พฤติกรรมในเรื่องการจัดการและการคัดแยกขยะมูลฝอย ระหว่าง พฤศจิกายน 2562 – มกราคม 2563

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ (Pre-research phase) มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การติดต่อประสานงานในหน่วยงานต่าง ๆ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ระยะดำเนินการวิจัย (Research phase) ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษา 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา 2) การหาแนวทางการแก้ไขปัญหา 3) การวางแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหา 4) การปฏิบัติตามแผน 5) การติดตามประเมินผล

การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย มีลำดับขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาบริบท สภาพปัญหาและศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาลร้อยเอ็ด
2. การสอบถามความรู้ ทักษะ พฤติกรรมในเรื่องการจัดการและการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย
3. เสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรในโครงการรณรงค์สร้างความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการและการคัดแยกขยะมูลฝอยให้แก่บุคลากร เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้แก่บุคลากร
4. พัฒนาศักยภาพบุคลากร การส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือน การทำปุ๋ยหมัก เพื่อลดปริมาณขยะ

อินทรีย์ และผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ

5. การใช้สื่อประชาสัมพันธ์การลดขยะมูลฝอยในหน่วยงาน การรณรงค์ลดปริมาณขยะ และลดการใช้ถุงพลาสติก เช่น ส่งเสริมการใช้ถุงผ้า ปิ่นโตใส่อาหาร ไม่ใช้กล่องโฟม การใช้กระดาษสองหน้า

6. สร้างข้อตกลงร่วมกัน (MOU) รวมถึงแนวทางที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้โดยใช้หลัก 3Rs- ประชากรรัฐ คือ การลดปริมาณ ขยะจากแหล่งต้นทาง (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41- 60 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.0 , และเป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 80, ส่วนใหญ่ ร้อยละ 58.0 มีสถานะภาพสมรส, การศึกษาของผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 44.0 , ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 38.0 , ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพมากที่สุด ร้อยละ 24.0, ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่น้อยกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 38.0

2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยถูกต้อง 2 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่อง การนำมูลฝอย เช่น เศษอาหาร เศษพืชผัก มาทำปุ๋ยหมัก จัดเป็นวิธีการหนึ่งในการลดปริมาณมูลฝอยที่จะต้องกำจัด ร้อยละ 100 รองลงมา คือ มูลฝอยอันตรายที่เกิดขึ้นในครัวเรือน เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟเก่า แบตเตอรี่, การเผาขยะมูลฝอยสามารถทำให้เกิดมลพิษทางอากาศได้ เศษอาหารสามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยได้ และขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและพาหะนำโรค ร้อยละ 98.0 อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การลดขยะโดยการใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม ร้อยละ 44.0 รองลงมาคือ การลดปริมาณขยะทำได้โดยนำไปทิ้งลงถังขยะ และให้เทศบาลนำไปกำจัด ร้อยละ 30.0

เมื่อพิจารณาความรู้ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 88.0 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 8.0 ดังรายละเอียดใน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-11)	2	4.0
ปานกลาง(12-15)	4	8.0
สูง (16-20)	44	88.0
รวม	50	100.0

$$\bar{x} = 17.14 \quad , S.D. = 3.5 \quad , Min = 7 \quad , Max = 20$$

3. ทักษะการจัดการจัดการขยะมูลฝอย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติด้านบวกเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยสูงสุด 2 อันดับแรก คือ การนำเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมักสามารถลดขยะได้ ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ หลอดไฟที่เสียแล้วไม่ควรทิ้งรวมกับขยะอื่นๆ เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายได้ ร้อยละ 98.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติด้านลบมากที่สุด คือ การรณรงค์ให้เลิกใช้โฟมในการบรรจุอาหารเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 92.0 รองลงมาคือ การแยกขยะมูลฝอยโดยวิธีการแยกขยะเป็นถังขยะแห้ง ถังขยะเปียก ถังอันตราย รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ยุ่งยาก ร้อยละ 82.0

เมื่อพิจารณาทัศนคติเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ของกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติอยู่ในระดับสูง และปานกลาง ร้อยละ 94.0 และ 6.0 ตามลำดับ ดังแสดงใน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับทัศนคติเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย

ระดับการปฏิบัติตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ (0-16 คะแนน)	0	0.0
ระดับปานกลาง (17-20 คะแนน)	3	6.0
ระดับสูง (21-27 คะแนน)	47	94.0
รวม	50	100.00

$$\bar{x} = 26.12, S.D. = 1.912, Min = 19.00, Max = 27.00$$

4. พฤติกรรมในการปฏิบัติตัวในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในเรื่องการกำจัดขยะมากที่สุด 2 อันดับแรก คือ เก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลไว้ขาย เช่น ขวดแก้ว กระป๋อง ร้อยละ 90.0 รองลงมา คือ เก็บขยะมูลฝอยใส่ถุงและมัดปากถุงนำไปทิ้งในถังขยะที่ทางเทศบาล/อบต.จัดไว้ให้ ร้อยละ 86.0 กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ กำจัดกระป๋องขวดแก้ว โดยการเผาเพียงร้อยละ 4.0

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลางและระดับสูง ร้อยละ 76.0 และ 24.0 ดังแสดงใน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการปฏิบัติในการการกำจัดขยะในครัวเรือน

ระดับการปฏิบัติตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ (0-8 คะแนน)	0	0.0
ปานกลาง(9-11 คะแนน)	38	76.0
สูง(12-15 คะแนน)	12	24.0
รวม	50	100.00

$\bar{x} = 11.22$, $S.D. = 1.183$, $Min = 9$, $Max = 15$

5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย

ผลการศึกษาพบว่า อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง รายได้ ความรู้ ทัศนคติ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย ดังแสดงใน (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย

ตัวแปร	พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย		χ^2	df	p
	ปฏิบัติบางครั้ง	ปฏิบัติทุกครั้ง			
อายุ			24.141	27	.622
20-29	7(14.0)	3(6.0)			
30-39	8(16.0)	1(2.0)			
40-49	11(22.0)	4(8.0)			
50-59	12(24.0)	4(8.0)			
เพศ			.741	1	.551
ชาย	8(16.0)	2(4.0)			
หญิง	30(60.0)	10(20.0)			
สถานภาพ			2.089	2	.352
โสด	12(24.0)	2(4.0)			
สมรส	22(44.0)	7(14.0)			
หย่า/ร้าง/หม้าย	4(8.0)	3(6.0)			
ระดับการศึกษา			5.152	3	.161
มัธยมศึกษา/ปวช.	7(14.0)	5(10.0)			
อนุปริญญา/ปวส.	6(12.0)	0(0.0)			

ปริญญาตรี	16(32.0)	6(12.0)			
สูงกว่าปริญญาตรี	9(18.0)	1(2.0)			
อาชีพ			1.214	3	.750
รับราชการ	14(28.0)	5(10.0)			
ลูกจ้างประจำ/ พนักงาน ราชการ	3(6.0)	0(0.0)			
พนักงานกระทรวง สาธารณสุข	11(22.0)	3(6.0)			
ลูกจ้างรายเดือน/รายวัน	10(20.0)	4(8.0)			
ตำแหน่ง			4.384	2	.112
พยาบาลวิชาชีพ	10(20.0)	2(4.0)			
นักวิชาการสาธารณสุข	2(4.0)	0(0.0)			
นักกายภาพบำบัด	2(4.0)	1(2.0)			
แพทย์แผนจีน	2(4.0)	0(0.0)			
จพ.ธุรการ/พนักงาน ธุรการ/พนักงานบริการ/ พนักงานทั่วไป	10(20.0)	1(2.0)			
พนักงานช่วยเหลือคนไข้	4(8.0)	2(4.0)			
ลูกจ้างแพทย์แผนไทย	5(10.0)	3(6.0)			
อื่น ๆ	3(6.0)	3(6.0)			

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย (ต่อ)

ตัวแปร	พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย		χ^2	df	p
	ปฏิบัติบางครั้ง	ปฏิบัติทุกครั้ง			
รายได้			5.6724	5	.339
น้อยกว่า 10,000	12(24.0)	7(14.0)			
10,001 – 15,000	6(12.0)	0(0.0)			
15,001- 20,000	3(6.0)	1(2.0)			
20,001 – 25,000	3(6.0)	2(4.0)			
25,001 – 30,000	2(4.0)	0(0.0)			
มากกว่า 30,001	12(24.0)	2(4.0)			

ความรู้			9.491	9	.393
ต่ำ(0-11คะแนน)	0(0.0)	0(0.0)			
ปานกลาง(12-15คะแนน)	0(0.0)	0(0.0)			
สูง(16-20คะแนน)	38(76.0)	12(24.0)			
ทัศนคติ			5.543	6	.470
ระดับต่ำ (0-16 คะแนน)	0(0.0)	0(0.0)			
ระดับปานกลาง (17-20 คะแนน)	1(2.0)	0(0.0)			
ระดับสูง (21-27 คะแนน)	27(74.0)	12(24.0)			

6. การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม ดังนี้

1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหา โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอมเปิดให้บริการบ้านเด็กเล็ก ภายภาพบำบัด และการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561 และประสบปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลและการจัดการขยะที่ยังไม่เป็นระบบมากนัก จากการสำรวจข้อมูลประเภทและปริมาณขยะในโรงพยาบาล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นขยะทั่วไป ร้อยละ 55.52 รองลงมา คือ ขยะเปียก ร้อยละ 42.01 ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากไม่มีโครงการรณรงค์ลดขยะและคัดแยกขยะ กำจัดขยะโดยองค์การบริหารส่วนตำบลดงลาน และขยะเปียกไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์แต่อย่างใด

2) รูปแบบการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยตามแนวทางประชารัฐมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1) การวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาและศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยของโรงพยาบาล พบว่า มีผู้รับผิดชอบ คือ กลุ่มงานเวชกรรมสังคม ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหมายในการอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนัก และเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยแก่พนักงานทำความสะอาดของโรงพยาบาลเพื่อเป็นแกนนำการจัดการขยะในโรงพยาบาล

2.2) การเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการจัดอบรมให้ความรู้การจัดการและการคัดแยกขยะแก่บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม

2.3) รณรงค์สร้างจิตสำนึกบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม ตามแนวคิด 3Rs-ประชารัฐ คือ การลดปริมาณขยะจากแหล่งต้นทาง (Reduce) เช่น ใช้ปิ่นโต ลดการใช้โฟม ถุงพลาสติก การประชุมในหน่วยงาน ให้นำแก้วน้ำส่วนตัวมาใช้ การใช้ซ้ำ (Reuse) เช่น ใช้กระดาษสองหน้า และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เช่น คัดแยกขวดพลาสติก กระป๋องนำไปขาย เพิ่มรายได้

2.4) พัฒนาศักยภาพบุคลากร การส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือน ทำน้ำหมักชีวภาพ และนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร ซึ่งสามารถลดปริมาณขยะอินทรีย์ลงได้ ร้อยละ 54.11

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 88.0 และระดับปานกลาง ร้อยละ 8.0 ตามลำดับ ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุซลักษณ์ ทัพพวา และมาลีณี นาไชย (2555) ที่ศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามรายชื่อแตกต่างกัน อธิบายได้ว่า ความรู้เป็นพื้นฐานในการจัดการขยะมูลฝอย ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากโอกาสในการเกิดปัญหาขยะมูลฝอยกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็จะน้อย จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการนำขยะมูลฝอย เช่น เศษอาหาร เศษพืชผัก มาทำปุ๋ยหมัก จัดเป็นวิธีการหนึ่งในการลดปริมาณมูลฝอยที่จะต้องกำจัดและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ร้อยละ 100

2. ทักษะเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า มีทัศนคติเรื่องการจัดการขยะ มูลฝอยอยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง ร้อยละ 94.0 และ 6.0 เท่านั้น เมื่อพิจารณาจากการตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการนำเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมักสามารถลดขยะได้ ร้อยละ 100.0 นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าการรณรงค์ให้เลิกใช้โฟมในการบรรจุอาหารเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 92.0 สามารถลดปัญหาปริมาณขยะพลาสติกได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุซลักษณ์ ทัพพวา และมาลีณี นาไชย (2555) ที่ศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่าด้านทัศนคตินักศึกษามีความพึงพอใจระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของยศภัทร ยศสูงเนิน และคณะ (2558) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เทศบาลตำบลโคกกรวด ที่พบว่า ทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 58.72

3. พฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลางและระดับสูง ร้อยละ 76.0 และ 24.0 ตามลำดับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลไว้ขาย เช่น ขวดแก้ว กระป๋อง เป็นประจำ ร้อยละ 90.0 สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ จรรยา ปานพรม (2554) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วม และพฤติกรรมในการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติตัวในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย ผลการศึกษา พบว่า อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง รายได้ ความรู้ ทักษะ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย แตกต่างกับผลการศึกษาของวิรวลัย แก้วบุญชู (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน กรณีศึกษา เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ

5. การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม อ้างอิงผลการศึกษาของ อิศรภาพ มาเรือน (2556) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการขยะที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของชุมชนชาวเขาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลปากกลาง อำเภอป่าสัก จังหวัดน่าน พบว่า รูปแบบการจัดการขยะของชุมชนชาวเขาประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของชุมชน 2) การพัฒนาสมรรถนะแกนนำชุมชน 3) การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ 4) การประเมินผล ซึ่งพบว่า ชุมชนมีการปรับทัศนคติและพฤติกรรมในการจัดการขยะที่ถูกต้อง มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ ส่งผลทำให้ปริมาณขยะหลังการดำเนินการลดลง ร้อยละ 39.37

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรส่งเสริมสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการและคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการรณรงค์ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงประโยชน์ของการจัดการและคัดแยกขยะมูลฝอยแก่บุคลากร และประชาชนผู้มารับบริการ
2. ควรประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสวนพยอม สาขาโรงพยาบาลร้อยเอ็ด เข้าร่วมโครงการลดขยะมูลฝอย การจัดการและคัดแยกขยะมูลฝอย

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ปานพรม (2554). *การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- บุษลักษณ์ ทัพขวา และมาลีนี นาไชย (2555). *การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ยศภัทร ยศสูงเนิน, วรณภา รัตนวงศ์ และนงนุช จันทร์ดาอ่อน. (2558). *การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด นครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสาธารณสุขศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ, วิทยาลัยนครราชสีมา).
- วิรวลัย แก้วบุญชู (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน กรณีศึกษา*

เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล).

สมพงษ์ แก้วประยูร (2558). *ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของ*

ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).

อิสรภาพ มาเรือน (2556). *รูปแบบการจัดการขยะที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของชุมชนชาวเขา*

อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลปากกลาง อำเภอบัว จังหวัดน่าน. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2, 136-144.